

PAMĚŤ MÍSTA
RODINA
JONASE
WOLFA

*Dolní Libina,
dům č. p. 100*

„Týká se to nás všech...“

Úvod

Někdy se nám zdá, že kříž, který neseme je těžší, než kříž, který nese někdo druhý. Jak je to ve skutečnosti na tomto světě nezjistíme. Vzpomínka, jež se odvíjí v tomto vydání, vznikla souběhem více okolností, jak to tak už většinou bývá. Je to život obyčejných lidí v neobyčejných časech. Souběh řemesla, venkova, víry, rodiny, lidskosti, přátelství v běhu času na jednom místě. My můžeme zavzpomínat a nahlédnout do historie, k našim kořenům, abychom se opět nadechli v přítomnosti našich životů a vedli naše kroky po cestě, kterou si sami určíme.

Mezinárodní den památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti

Ke dni 27. ledna (dnu, kdy byl roku 1945 osvobozen vyhlazovací tábor Osvětim – Březinka), který byl vyhlášen rezolucí valného shromáždění OSN jako Mezinárodní den památky obětí holocaustu, který je v ČR připomínám jako významný den, připravilo sdružení TENDER pro vzpomínku na rodinu Jonase Wolfa, jehož rodina žila v Dolní Libině č. p. 100.

... začneme takto ... bylo, nebylo?

Po první světové válce se hospodářství českých zemí v důsledku ztráty vazeb na rakouská průmyslová a bankovní centra ocitlo v obtížné situaci. Ke konsolidaci nového státu nemalou měrou přispěli židovští podnikatelé a obchodníci tím, že napomohli k nové orientaci jeho průmyslu, obchodu a finančnictví.

Mnohé z podniků, které Židé tehdy u nás založili nebo na jejichž prosperitě se významně podíleli, existovaly, či existují dodnes, mnohé dokonce pod tehdejšími názvy.

Mezi úspěšně rozvíjejícími se podniky byly i malé výroby, mezi něž náležela i palírna v Dolní Libině, dnes palírna, kterou vede jako živnost Ing. Radek Stloukal, Ph.D.

Chtěli bychom Vám přiblížit život těch, kteří tuto firmu provo-

zovali a kterým osud nebyl nakloněn. Předložené informace nejsou historickou studií. Obsahují údaje ze vzpomínek pamětníků, dokumentů, které se podařilo získat. Text je doplněn odkazy na zdroj informací, či osobními poznámkami dokreslujícími část souvislostí spojených s židovskou kulturou a zvyklostmi.

Rodinná firma Jonase Wolfa (1886 - 1918)

Zdejší palírna byla založena pravděpodobně v druhé polovině 19. století v době rozkvětu venkova. Řemeslo paličů, destilátérů, dosud držené pouze ve městech, bylo umožněno provozovat i na venkově. Této situace obratně využil Jonas Wolf, podnikavý muž židovského původu, který v Dolní Libině (v historii nazývané také Stránka) koupil v roce 1886 dům č. p. 100 s provozovnou od rodiny pana Prause. Stalo se tak krátce po roce 1848, kdy Židé získali plná občanská práva a svobodu. Jonas Wolf se přestěhoval do Dolní Libiny ze sousedního Mostkova¹⁾. Hovoří se vždy pouze o Jonasi Wolfovi. Informace o jeho manželce nám zůstaly skryty.

Jonas Wolf

Zvolené místo bylo pro umístění palírny výhodné a strategické. Jednak bylo při křížení dopravních cest Šumperk – Rýmařov – Uničov – Úsov, jednak bylo v blízkosti zdroje pitné vody, která je v technologii destilace a výroby likérů podstatná. Rovněž charakter krajiny umožnil bohatou ovocnářskou produkci. Ovoce zde bylo vypěstováno, zpracováno a konzumováno. Provozovna byla na okraji obce a tak kouř, který vznikal při výrobě, nikoho nerušil.

Pohled na Dolní Libinu z Bradla

Jonas Wolf uspěl při budování rodinné firmy díky svým obchodnickým schopnostem, příslowčné šetrnosti a vytrvalosti²⁾. Se svou ženou měli tři děti. Olgu, Bertholda a Josefínu. Olga se provdala do Brna, manžel pracoval v bance, Berthold zůstal doma, kde pracoval jako účetní v rodinné firmě, a Josefína se provdala za Maxe Heksche, výrobce likérů. Max pocházel z Mimoně, kde měla jeho rodina výrobní sirupů,

¹⁾ Poskytnuto panem Leo Zwittmeirem z Německa, informace pochází z výpisu kronik.

²⁾ Viz. Talmud, Abraham Kohen, „Člověk pracuje nejen proto, aby si vydělal na živobytí, ale také proto, aby tak svým dílem přispěl k zachování společenského pořádku“.

³⁾ Viz. Talmud, Abraham Kohen, „Rodina je základem židovské společnosti“.

⁴⁾ Převyprávěné vzpomínky Bertholdy, která rodinu navštěvovala po válce a informace si pamatovala z vyprávění matky.

⁵⁾ Více o osudu této rodiny byste našli v knize vzpomínek Deník Otty Wolfa.

v životě rodiny zásadní úlohu, a to pečovat o děti a domácnost. A právě pospolitá rodina měla v udržení a rozvoji firmy nezastupitelnou úlohu. Rodina³⁾. Pojem, který je v židovství považován jako základní kámen života. Svatba je počátek nové rodiny a domova, jehož staviteli jsou děti.

Max a Josefína převzali vedení rodinné firmy v roce 1914. Na iniciaci Maxe rozšiřují firmu v následujících letech o další živnosti.

Berthold působil ve firmě jako účetní. Jak nám paní Hekšová vyprávěla⁴⁾, zůstal svobodný, neboť se zamiloval do ženy nežidovského původu. V té době otec nesouhlasil se sňatkem. Z velké lásky však vzešel nový život, dcera Bertholda. Jak jí říkali Holdi, do rodiny přišla až po smrti dědečka. Paní Hekšová vzpomínala rovněž na rodinu z nedalekého Úsova a Mohelnice. Byl to bratranec dědečka (Jonase Wolfa), Berthold. Také podnikali v podobné živnosti. Finančně si prý pomáhali a navštěvovali se pravidelně o svátcích. Berthold se narodil v Úsově. Později podnikal a s rodinou žil v Mohelnici a také v Olomouci. Rodinu tvořila manželka Růžena a děti Kurt, Felicitas (říkali jí Lici) a Otto. Nejstarší Kurt studoval medicínu na Masarykově universitě v Brně⁵⁾.

prodejnu likérů, pálenek a sušárnu ovoce. Max, narozen v Mimoni v r. 1885, a Josefína měli dva syny Ervina a Ottu. Mladší syn Otto zemřel za velice nešťastných okolností v 6 letech na tetanus. Pohřben je v Liberci na židovském hřbitově (rodina Hekschů).

Když jsme pátrali po vzpomínkách o provozu, postupu při výrobě, paní Hekšová vzpomínala. My ženy jsme o provozu ani nic nevěděly. Podnikání bylo v rukou mužů. Ženy měly

Povolení na živnost:

- 1919 - lihovar, výroba kořalky, palírna, obchod vínem
- 1920 - výroba ovocných šťáv
- 1924 - obchod vínem
- 1929 - hostinská a výčepnická
- 1932 - prodej octa
- 1933 - výroba francovky

1918 – 1938

Po vzniku Československé republiky měla pálnárna v tehdejší Moravské Libině povolení nejen k destilaci, ale i k prodeji octů, francovky, likérů, prodeje vín, specialitou byla výroba žaludečnického bylinného likéru. Pálenka se vozila koňským nebo kravským povozem do okolí. Později firma nakoupila auta. V místě byl výčep s kuželnou s názvem „Na špici“.

Obytná část v té době tvořila asi 1/5 prostoru budov. Převážná část byla využita k hospodaření/podnikání. Hostinec⁶⁾ byl tvořen černou kuchyní, výčepem, venkovním posezením, kuželnou. Provozovna⁷⁾ se skládala ze sklepního prostoru na víno, suché místnosti pro dosoušení a maceraci bylin na výrobu likérů, skladu materiálu a náradí, kvasírny a moštárny, destilační místnosti, garáží na auta a kanceláře.

Firma byla malým centrem venkovského života. K zastavení a načerpání sil měli důvod tkalci Langrovy textilky, kteří byli na obchodní cestě za prodejem zboží, řádové sestry, které putovaly přes farnosti, sedláci při žních popíjeli dobrou režnou. Pro dobytek sloužila kamenná studna a pocestní tak mohli napojit vodou dobytek⁸⁾.

V rodinné firmě později pokračuje vnuk Jonase Wolfa, Ervin. Ervin Heksch studoval měšťanskou školu v Litovli, protože v Libině byla pouze německá škola a tatínek chtěl, aby se učil na české škole⁹⁾. Poté nastoupil na obchodní akademii do Brna a následně na Likérnickou školu v Praze. Rodiče dbali na dobré vzdělání syna. Rodina Hekschova si v podnikání vedla velice dobře a nad poměry.

Max s Josefínou a syn Ervin

⁶⁾ Dnes obytná západní část domu.

⁷⁾ Samostatná stavba tvořící příslušenství rodinného domu

⁸⁾ Studna je zachovaná a v provozu dosud. Voda je výborné kvality.

⁹⁾ Viz. Talmud, Abraham Kohen, „Hlavní odpovědnost, která na rodičích spočívala, bylo připravit děti k životu, zajistit jim vzdělání“

¹⁰⁾ Zarizován – tj. do čela firmy byl postaven člověk nežidovského původu.

Řídili hostinec s pálenkou (Gasthaus mit Schnaps), výrobu likéru, obchod vínem a palírnou slivovice. Podle záznamu z místní kroniky měla Hekschova firma v roce 1938 - 1 nákladní auto, 1 osobní auto a 5 zaměstnanců.

H o l o c a u s t (1938 - 1945)

Podnikání se dařilo až do roku 1938, kdy došlo k zaboru zdejšího území nacistickou Třetí říší. Poté Židé přišli v důsledku Norimberských zákonů nejprve o práva, o majetek a nakonec o život. V období 2. světové války byl dům i podnik zabrán a zarizován¹⁰⁾.

Po vytvoření protektorátu Čechy a Morava se podle rozhodnutí Hitlera větší část území Sudet stalo územně správní jednotkou Třetí říše. Tzv. Říšská župa Sudety byla obsazena na základě Mnichovské dohody vojsky nacistického Německa. Hranice protektorátu byla za Uničovem. Uničov byl německý a Střelice už české.

Podle vyprávění paní Hekšové se najednou lidé, kteří vedle sebe v Dolní Libině bydleli, české a německé národnosti, začali vzdalovat. Přestali se téměř zdravít nebo se vyhýbali, aby se nemuseli pozdravit. Sítilo vzájemné napětí vyvolané politickým dějem.

Dům č. p. 100 v Dolní Libině – majetek židovské rodiny, byl zabaven. Zmocněncem státu pro převzetí opatrovnictví byl určen Wilhelm

Ficker z č. p. 10, Dolní Libina. Dům byl k 1. 12. 1938 zakoupen destilátérem Franzem Hilbertem a jeho rodinou. Hostinec byl uzavřen, v provozu zůstal pouze lihovar. Franz Hilbert ve firmě zaměstnal rodinu Josefa Tannhäusera. Probíhala zde výroba zejména rezně kořalky pro německý wehrmacht. Franz Hilbert vedl palírnu až do roku 1946. Poté se odstěhoval do Německa, kde se dále věnoval destilátérství.

Osudný holocaust

- Hekschovi (Dolní Libina, Mohelnice)

- Wolfovi (Dolní Libina, Mimoň)

Mimonští - rodina Maxe z Mimoň - Arnold, Helena a Vilém po pogromu¹¹) odjeli ihned do Prahy, podařilo se jim získat vízum a měli 2 dny na odcestování mimo svou rodnou zemi. Max byl v té době služebně v Brně, Ervin na studiích v Praze. Kontaktovali rovněž Ervina, ale ten měl velké obavy z gestapa a komplikací při získání povolení. Mimonští nakonec odcestovali lodí z Hamburgu do Palestiny, kde časem získali zaměstnání ve firmě na zpracování ovoce.

Hekschům v Dolní Libině byl zabrán majetek. Dostali povolení a nařízení vybrat si ze svých rodinných úspor uložených v České spořitelně dostatečnou finanční částku a nuceně se vystěhovat. Ervin s pomocí přátel v Dolní Libině uprchl v prosinci 1938 do Protektorátu Moravy. Přes Litovel do Brna, kde měl rodinu, ale i tam už sílil strach z gestapa a nacistů. Proto odjel dále do Prahy a určitý čas žil a pracoval na venkově u Prahy, než musel nastoupit do transportu do Osvětimi. Berthold Wolf a Max Heksch s manželkou se po zaboru jejich majetku

přestěhovali do Šumvaldu na dům č. p. 105 (sousedství s rodinou Konečných), kde nějaký čas pokračovali ve výrobě likérů. Všechny je ale zastihl neúprosný osud. Jednoho dne našli Hekschovi Bertholda doma mrtvého (40 let). O jeho smrti kolovaly různé dohady. Berthold je pohřben na římskokatolickém hřbitově v Šumvaldu. Max a Jo-

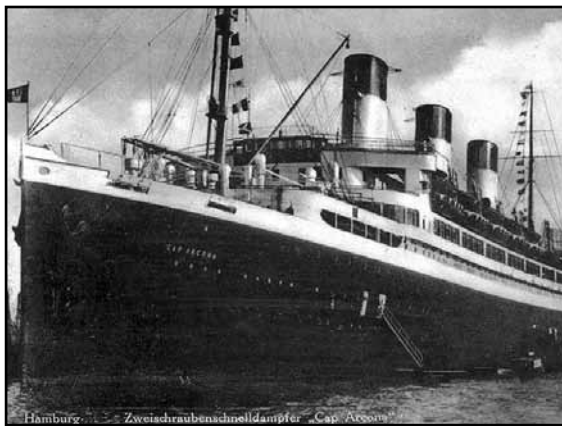
sefa byli odvezeni transportem z Uničova neznámou kam (v r. 1942). Ervin se nikdy nedozvěděl, v jakém táboře či kde zahynuli jeho rodiče. K úctě památce na Josefu a Maxe Hekšovi, kteří se stali oběťmi holocaustu je vyryt nápis na náhrobku Bertholda Wolfa umístěném na římskokatolickém hřbitově v Šumvaldu (viz. foto).

Jediným přeživším události holocaustu/šoa¹²⁾ z nejbližší rodiny byl Ervin. Po válce k tomu sám napsal:¹³⁾

„V srpnu 1943 jsem byl deportován do pracovního tábora Guttenbrunn (Kobyle pole u Poznaň) do Osvětimi. V táboře jsem byl asi 6 týdnů, odtud jsem byl přeřazen do tábora Fürstengrube (asi 20 km od Katovic). Životní podmínky vězňů byly katastrofální. S vězni bylo zacházeno velice špatně. Pracovali převážně v dolech na 3 směny od pondělka do soboty, v neděli se pracovalo v táboře. V táboře pro 1200 vězňů byla jedna umývárna a jedna latrína. Byla tam také jedna místnost pro nemocné, nepamatuji se však, že by se někdo z vězňů uzdravil. Úmrtnost byla veliká.“¹⁴⁾

Jak se válka v Evropě nezvratně chýlila ke konci, Heinrich Himmler, říšský vůdce SS, vydal rozkaz, že vězni koncentračních táborů nesmějí padnout do rukou Spojenců.

Ti, kteří ještě mohli jít, měli být přesunuti mimo spojeneckou bojovou linii a zbytek povražděn. Toto nařízení se týkalo i Ervina Hekše, který se z tábora Fürstengrube vydal na pochod smrti do Lübeckého zálivu, kde kotvilo několik lodí (mezi nimi Athén, Brömen a Cap Arcona). Ervin vzpomínal, že se se svým spoluvězněm plukovníkem Šárovcem rozhodli nastoupit na loď Athén, což jim zachránilo život, neboť druhá

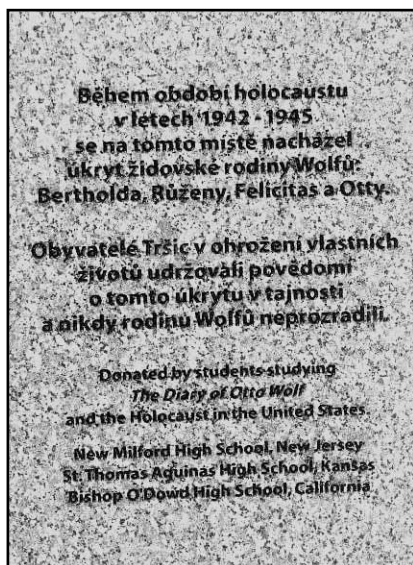
Zaoceánská luxusní loď Cap Arcona, potopena na sklonku 2. sv. války

¹¹⁾ Rasové nepokoje zaměřené proti Židům.

¹²⁾ Tj. označení pro systematické a státem provozované pronásledování a hromadné vyvražďování osob označených jako Židé prováděné nacistickým Německem a jeho spojenci v době druhé světové války

¹³⁾ Z dotazníku zaslánoho 8. května 1968 Ervinem Hekšem, na vyžádání Svazu protifašistických bojovníků, k rukám jednatele s. Čeňka.

¹⁴⁾ 2010 Translation: Pavel Fröhlich

z lodí, luxusní Cap Arcona, byla na moři rozbombardována, Ervin přežil v podpalubí lodi, odkud byl doslova vynesena, neboť v té době vážil 38 kg a měl zápal plic.

Ervin byl jedním z mála zachráněných, kterých se na pobřeží ujali američtí vojáci a zajistili jim transport zpět do jejich zemí. Tak se tedy po strastiplné cestě Ervin dostává do Prahy, kde se jej ujme jeho bývalá bytná z dob studií. Jakmile je schopen cesty, vrací se domů do Libiny.

Wolfovi z Mohelnice - Bratranec Jonase Wolfa, Berthold a jeho rodina se v roce 1939 odstěhovali z Olomouce¹⁵⁾ do Tršic. Kurt stihl utéct do Ruska (měl těsně před promoci na medicíně). Otec, matka a 2 děti žili v obci Tršice až do roku 1942, kdy jim přišlo povolání k nástupu do transportu do koncentračního tábora v Terezíně. Z nástupu však utekli a až do konce války se ukrývali na Olomoucku v Tršicích, na půdách a také v lesních bunkrech a boudách. Přežívali s pomocí svých křesťanských přátel a známých.

Necelé tři týdny před koncem války byl Otto díky nešťastné náhodě dopaden gestapem a příslušníky kolaborantského kozáckého praporu, kteří zde pátrali po partyzánech. 20. dubna 1945 byl spolu s dalšími 18 muži ze Zákřova a okolí zavražděn. Přes ukrutné mučení nikdy neprozradil svoje jméno, úkryt rodičů ani jména těch, kteří jim pomáhali, čímž je všechny zachránil od jisté smrti. Během okupace si Otto psal deník, kam poctivě zaznamenal všechny události. Když začal psát svůj deník, bylo mu 15 let. Jeho práce je významným a ojedinělým svědectvím o soužití Židů a křesťanů v době okupace. Deník Otty Wolfá je v mnohém

srovnatelný s deníkem Anny Frankové¹⁶⁾. Anně bylo 13, když začala psát, Ottovi 15, oba svůj deník začínají psát v létě roku 1942, oba zahynuli těsně před koncem války.

Berthold, Růžena a dcera Felicitas se zachránili a po válce v roce 1968 emigrovali do USA. Kurt Wolf pracoval v tehdejšímu Sovětském svazu jako lékař a vstoupil do československé vojenské jednotky¹⁷⁾, která společně s Rusy bojovala proti nacistům. Kurt padl v bitvě u Sokolova.

Po válce (1945-1989)

Po válce se ve svých dvaceti šesti letech na rodné místo vrátil Ervin Heksch. Nechal si počeštit jméno (viz. cedule na fotografii, kde je Ervin s manželkou Jitkou) a s půjčkami začal podnikat ve výrobě likérů a destilátů. S Židovskou obcí v Praze vyjednával podmínky pro výrobu košer vodky.

V roce 1947 se oženil s Jitkou Urbánkovou z obce Určice z Prostějovska. Slavili tehdy nejen svatbu, ale i výročí 60 let založení rodinné firmy.¹⁸⁾ V roce 1948 se jim narodila dcera Marcela. Marcela vystudovala gymnázium a zahraniční obchod v Praze.

Ervin se svou manželkou Jitkou Urbánkovou

Paní Jitka Hekšová vzpomínala. Byl to život v euforii konce války. Každý týden byla veselka, nikdo nechtěl být sám, všichni se radovali a chtěli se společně bavit. Když se Ervinovi a Jitce po dvou letech dařilo rozjet opět vlastní podnikání, na pálenku a likéry byl velký odbyt, přišel komunistický únorový převrat roku

¹⁵⁾ V té době došlo v Olomouci k vypálení synagogy, obsazení Olomouce wehrmachtem (ozbrojenými silami Třetí říše).

¹⁶⁾ Dívka z německé židovské rodiny. Proslavil ji její deník, který si psala během skrývání v Amsterdamu za druhé světové války. Její rodina uprchla do Amsterdamu před nacismem, který získával na síle v Německu, ale neunikli úplně, jelikož Nizozemsko bylo okupováno Německem. Protože se zvyšovalo pronásledování a persekuce Židů, celá rodina se v červenci 1942 ukryla v tajných místnostech kancelářské budovy Otto Franka. Po dvou letech skrývání byla skupina prozrazena a deportována do koncentračních táborů. Anne zemřela na tyfus v táboře Bergen-Belsen. Její otec Otto, který jediný z rodiny přežil a vrátil se do Amsterdamu, našel její deník. Tento unikátní záznam se rozhodl vydat. V češtině kniha získala jméno Deník Anne Frankové (zdroj Wikipedia).

¹⁷⁾ Československá bojová jednotka se začala formovat v Buzuluku v prosinci 1941.

¹⁸⁾ Paní Hekšová zmínila 80 let. Ale jak sama podotkla, nebyla si jistá, ale bylo to hodně kulaté výročí.

1948. Podnik byl zabaven ve prospěch státu - znárodněn. Rodina se ocitla opět v situaci, ze které byla nucena najít východisko. Naštěstí opět pomohli přátelé. Pan Hekš začal pracovat v lihovaru Seliko Olomouc. Paní Hekšová byla nějaký čas s dcerkou doma. Když šla Marcela do školy, paní Hekšová nastoupila do knihovny v Horní Libině. Později pracovala i v místním podniku ŽDB Kamenná, závod Libina (drátěnka).

Zdálo by se, že je všem útrapám po válce konec, ale nebylo tomu tak. Přišel rok 1958, kdy vrcholily často vykonstruované soudní procesy nazývané monstrprocesy. Paní Hekšová k tomu vzpomínala. „Bylo to hrozné, ještě teď, když si na to vzpomenu, je mi z toho špatně.“ Zatkli tehdy všechny vedoucí pracovníky lihovarů s obviněním ze spiklenectví a zrady proti státu. Pod nátlakem přinutili vždy vybrané pracovníky z výroby, aby svědčili proti svým spolupracovníkům. Prováděli domácí prohlídky a zabavovali majetek. Pan Hekš byl vzat do vyšetřovací vazby také. Soud byl v Ostravě. Po 6 měsíčním vyšetřování nakonec pan Hekš vyšel s podmínkou. Někteří ale dostali 9 let vazby.

Paní Hekšová vzpomínala, že Ervin si vždy nechal podepsat převzetí lahví alkoholu tzv. pohlaváry. Díky své pečlivosti a prozíravosti měl v rukou důkazy. Pan Hekš mohl dále pracovat v Seliku. Časem se na doporučení ředitele podniku k rozhodnutí soudu odvolal. Rozhodnutí bylo zrušeno.

V podniku Seliko Olomouc Ervin Hekš pracoval později jako ředitel závodu, až do odchodu do důchodu v 68 letech. Pod sebou měl mimo jiné všechny pálenice v olomouckém kraji, včetně zdejší libinské, kde tehdy probíhala destilace pěstitelských kvasů, zrání likérů v obřích dubových sudech a moštování jablek. Zdejší pálenka byla vyhlášená po celém kraji jako nejlepší, což umožňoval původní způsob destilace a technologie.

Návrat svobody (1989 - 2002)

Po revoluci v roce 1989 se provozovna opět vrátila do soukromých rukou. Paní Hekšová zde zpočátku také vedla destilaci. Řada lidí na ni vzpomíná jako

na schopnou a autoritativní osobnost, která dokázala rozpoznat kvalitní a hotové kvasy, nekvalitní tj. neprokvašené a husté odmítala pouštět do zařízení, respektovala ostatní a byla respektována. Zejména zde v Dolní Libině prožila 50 let svého života a ve firmě byla uznávána. Patří jí mnoho vzpomínek dlouholetých zákazníků pálenice.

Po úmrtí manžela (2002) se paní Hekšová odstěhovala za dcerou Marcelou a její rodinou do Prahy. Dům s firmou prodala destilátéru palírny, Františku Šimberovi, jehož rodina, zeť Radek s manželkou Evou, Stloukalovi pokračují v podnikání.

Tímto končí naše vzpomínka, která se váže k domu č. p. 100 v Dolní Libině a rodině Jonase Wolfa. Byla vytvořena na památku lidství a životních osudů našich předků, obyčejných lidí, kteří prožili život v neobyčejných časech.

Veliké poděkování všem, kteří nám pomáhali při vytvoření této vzpomínky.

Eva Stloukalová

*Na památku lidství a životních osudů našich předků
za iniciativy sdružení TENDER pro, podpory Nadace Židovské
obce v Praze a Nadačního fondu obětem holokaustu
(program Připomínka)*

Fotografie byly pořízeny na besedě pořádané sdružením Respekt a tolerance k příležitosti výstavy s názvem „Vzpomínka na rodinu J. Wolfa“

*„Vzpomínka na rodinu J. Wolfa“
Připravila: Ing. Eva Stloukalová
Tisk: PRINTIMA promotion s.r.o.
První vydání
TENDER pro, o.s.
Dolní Libina 100, 788 05 Libina
Dolní Libina 2013*

*Texty nejsou odbornou studií, texty jsou od lidí pro lidi.
Fotografie: rodinné fotografie paní Jitky Hekšové*

Kde nás najdete...

